

20 Απριλίου 2020

Πώς δημιουργήθηκε το Άγιο Όρος

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιον Όρος](#)

Σύμφωνα με τη χριστιανική παράδοση, η ίδια η Παναγία αποβιβάστηκε στα ιερά εδάφη του Αγίου Όρους και θαμπώθηκε από τη φυσική ομορφιά του.

Το πλοίο που μετέφερε τη Θεοτόκο και τον Ευαγγελιστή Ιωάννη αναγκάστηκε να ρίξει άγκυρα λόγω φοβερής θαλασσοταραχής και η Θεομήτωρ, συγκλονισμένη από το φυσικό θέαμα που αντίκρισε, ευλόγησε την περιοχή.

Τότε ακούστηκε μια φωνή: «Ας είναι αυτός ο τόπος η κληρονομιά και ο κήπος σου, ένας παράδεισος και καταφύγιο σωτηρίας για εκείνους που θέλουν να σωθούν». Το «Περιβόλι της Παναγίας» είχε μόλις γεννηθεί!

Αυτά μας παραδίδει η παράδοση για όσα φαίνεται να έγιναν σε εποχές πολύ μακρινές. Για μας σήμερα το Άγιο Όρος είναι ένας τόπος ευλάβειας και κατάνυξης, μια σεπτή μοναστική πολιτεία που από το 1988 περιλαμβάνεται στα Μνημεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.

Το Άγιο Όρος χαρακτηρίζεται από ένα ιδιότυπο νομικό καθεστώς που το καθιστά αυτοδιοίκητο τμήμα του ελληνικού κράτους.

Αναφορικά μάλιστα με το ιδιοκτησιακό καθεστώς του, το έδαφος της χερσονήσου του Άθω είναι αναπαλλοτρίωτο και μοιράζεται μεταξύ των ιερών μονών του. Εξίσου συνταγματικά κατοχυρωμένη είναι και η εκτός Αγίου Όρους ακίνητη περιουσία των μονών.

Πώς γεννήθηκε όμως το ιερό χριστιανικό έδαφος και πώς έφτασε να απολαμβάνει τα αυτοκέφαλα προνόμιά του;

Πώς πήρε το όνομά του

Το Όρος Άθως ήταν γνωστό ήδη από την ελληνική μυθολογία, καθώς εκεί έλαβε χώρα η τιτανομαχία μεταξύ γιγάντων και ολύμπιων θεών. Και ηγέτης των γιγάντων ήταν ο Άθως, γιος του Ουρανού και της Γαίας, που άρπαξε έναν βράχο και τον εκσφενδόνισε κατά των θεών, δημιουργώντας εκεί στην άκρη της Χαλκιδικής την ομώνυμη χερσόνησο.

Ο Θουκυδίδης, ο Ηρόδοτος και ο Στράβωνας μας λένε πως εκεί κατοικούσαν μικρές κοινότητες από τα προελληνικά ακόμα χρόνια και γνωρίζουμε και κάποιες πόλεις που υπήρχαν εντός της χερσονήσου.

Η μετονομασία σε Άγιο Όρος χάνεται στα βάθη του χρόνου, μια από τις πρώτες αναφορές μάς έρχεται ωστόσο από τον 11ο αιώνα. Τη συναντάμε στο «Μαρτύριο των Δεκαπέντε Μαρτύρων της Τιβεριούπολης», το αγιολογικό έργο του σπουδαίου βυζαντινού λόγιου και αρχιεπισκόπου Αχρίδος και Βουλγαρίας κατόπιν, Θεοφύλακτου.

«Όρος» το αποκαλούσαν ως τότε και από τον 12ο αιώνα το συναντάμε πλέον ως «Άγιο Όρος». Έτσι το ονομάζει στο χρυσόβουλό του ο αυτοκράτορας Αλέξιος Α΄ Κομνηνός, επιβάλλοντάς το με νόμο: «Εφεξής το όνομα του Άθω καλείσθαι Άγιον Όρος παρά πάντων».

Όλα τα μεταγενέστερα δημόσια έγγραφα το αναφέρουν ως «Αγιώνυμον Όρος [του Άθω]»...

Τα πρώτα ίχνη μοναστικής ζωής

Πότε έφτασε και πώς καθιερώθηκε ο χριστιανισμός στη χερσόνησο δεν είναι γνωστό. Η παράδοση θέλει πάντως τον Κωνσταντίνο Α΄ τον Μέγα να χτίζει τις πρώτες χριστιανικές εκκλησίες στον Άθω, κάτι που δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί. Αυτό που επιβεβαιώνεται είναι η χριστιανική παρουσία στη χερσόνησο από τον 4ο αιώνα μ.Χ., μέσω μοναχών που ασκήτευαν εκεί.

Το Άγιο Όρος αρχίζει ωστόσο να συνενώνεται σε μοναστική κοινότητα από τον 9ο αιώνα και μετά, όταν λαμβάνουν χώρα και οι πρώτες προσπάθειες για μοναστηριακή ζωή. Η Μεγάλη Βίγλα, το πρώτο μοναστήρι, χτίζεται αυτή την εποχή, στο δεύτερο μισό του 9ου αιώνα.

Εδώ τοποθετεί η ιστορική σκέψη τις απαρχές της αθωνικής κοινότητας, με τον καθορισμό των συνόρων της και την απαγόρευση της εισόδου στους λαϊκούς. Σύντομα θα γινόταν προνομιακός τόπος για τον μοναχισμό, καθώς οι αρχαίες πόλεις ήταν έρημες πια και η εικονομαχία της Κωνσταντινούπολης ανάγκαζε πολλούς μοναχούς να αναζητήσουν νέο καταφύγιο από τα εγκόσμια.

Σημαντικοί μοναχοί όπως ο Πέτρος ο Αθωνίτης και ο Ευθύμιος ο Νέος καταφτάνουν αυτή την περίοδο στο Άγιο Όρος, καθιερώνοντάς το στις συνειδήσεις του ασκητισμού. Το 885 μ.Χ. μάλιστα ο αυτοκράτορας Βασίλειος Α΄ ο Μακεδών όρισε με χρυσόβουλο το Άγιο Όρος ως αποκλειστικό τόπο διαμονής ασκητών, αποκλείοντας κάθε άλλη ανθρώπινη παρουσία στην περιοχή.

Η ασκητική και κοινοτική ανάπτυξη θα γνωρίσει μεγάλη άνθιση μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Τώρα (10ος αιώνας) γεννιούνται οι πρώτες κοινότητες, οι «λαύρες», και εκχωρείται η ιδιοκτησία του Άθω στους μοναχούς του (με χρυσόβουλο του Βασίλειου Β΄ του Βουλγαροκτόνου).

Σημαντικό ρόλο έπαιξε στην αναδιοργάνωση της μοναστικής ζωής ο Αθανάσιος ο Αθωνίτης, ο οποίος το 960 μ.Χ. εισήγαγε εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις στη μοναχοπολιτεία. Προσωπικός φίλος του Νικηφόρου Φωκά, ίδρυσε τη Μονή Μεγίστης Λαύρας και καθιέρωσε νέα πρότυπα ασκητισμού και κοινοβιακής ζωής.

Ο Αθανάσιος είναι ο ιδρυτής του κοινοβιακού μοναχισμού του Αγίου Όρους, ο άνθρωπος που του έδωσε τον χαρακτήρα που επιβιώνει ως τις μέρες μας...

Πώς καθιερώθηκε ως αυτοδιοίκητη περιοχή

Το προνόμιο του αυτοδιοίκητου είναι συνυφασμένο λες με τη γέννηση του Αγίου Όρους. Το παραχώρησε για πρώτη φορά ο Βασίλειος Α΄ στο χρυσόβουλό του και λίγο μετά, το 908 μ.Χ., ο αυτοκράτορας Λέων ΣΤ΄ ο Σοφός το επαναβεβαίωσε, καθιερώνοντας περαιτέρω και την ανεξαρτησία του Αγίου Όρους.

Έναν αιώνα αργότερα, ο Κωνσταντίνος Θ΄ ο Μονομάχος ρυθμίζει με αυτοκρατορικό διάταγμα την εσωτερική διακυβέρνηση της αθωνικής πολιτείας, αλλά και κάθε πτυχή της διαχείρισης της περιουσίας των μονών. Ακόμα και την όποια εμπορική δραστηριότητα.

Στο ίδιο έγγραφο συναντάμε και την απαγόρευση εισόδου στις γυναίκες. Μια απαγόρευση που περιφρουρείται πια πολύ αυστηρά, ώστε το μήνυμα να είναι καθολικό.

Στα τέλη του 11ου αιώνα, ο Αλέξιος ο Κομνηνός απαλλάσσει τα μοναστήρια από τη φορολογία και τα θέτει υπό άμεση αυτοκρατορική προστασία.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, η μικρή μοναστική πολιτεία απέκτησε μεγάλη περιουσία, τόσο μέσω δωρεών ιδιωτών όσο και από τις γενναίες κρατικές επιχορηγήσεις. Οι μονές απέκτησαν γη σε όλη τη Μακεδονία, εξασκώντας κοινωνικο-οικονομική επιρροή στους γειτονικούς πληθυσμούς.

Η πλούσια και περιπετειώδης ιστορία του Αγίου Όρους γνώρισε λεηλασίες και καταστροφές (από τους Σταυροφόρους), επιδρομές και φόνους, ακόμα και εσωτερικές θρησκευτικές έριδες.

Στα νεότερα χρόνια, η διοικητική αυτονομία του Αγίου Όρους αναγνωρίστηκε διεθνώς το 1878, με τη Συνθήκη του Βερολίνου, πριν από την αναγνώριση της κυριαρχίας του ελληνικού κράτους στην περιοχή δηλαδή.

Η ελληνική πολιτεία επικύρωσε το 1926 τον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους, επισημοποιώντας συνταγματικά την αυτοδιοικητική ανεξαρτησία του...

Πηγή: newsbeast.gr